

Közösségi felzárkóztatás a mélyszegénységben élők integrációjáért

TÁMOP 5.1.3.-09/1-2009-0002 programismertető kiadvány

ÚJ SZÉCHENYI TERV

Kutatások eredményei és statisztikai adatok alapján elmondható, hogy egyre többen kerülnek a reménytelen kirekesztettséggel és súlyos nélkülözéssel járó szegénység állapotába. Különösen riasztó, hogy a szegénység generációkon át öröklődik, és a mélyszegénységben élők között kiemelkedően magas a gyermekek száma. Magyarországon egész kistérségeket, sőt ezekből álló összefüggő területeket érint a lecsúszás, a többségtől való behozhatatlannak látszó lemaradás. A szegénység tehát nem csak növekvő mértékű és mélységű, de egyre koncentráltabb is.

Az elmúlt évek társadalmi befogadást célzó fejlesztései, programjai bebizonyították, hogy a valós és fenntartható eredmények érdekében komplex, több elemű megoldásokra és az érintettek bevonására van szükség. A szegénység, a kirekesztettség állapota összetett jelenség, aminek csak egyik eleme a források szűkössége, ugyan-

így jellemzi a rossz egészségi állapot, az alacsony várható élettartam, a jó minőségű közszolgáltatásokhoz való hozzáférés nehézsége, a lakhatási és oktatási szegregáció, a diszkrimináció napi megtapasztalása, a jogérvényesítés hiánya, a hatalomnélküliség. Ezért gondoljuk, hogy a mélyszegénységben élők felzárkóztatását is csak az érintettek részvételén alapuló komplex programokon keresztül lehet hatékonyan megvalósítani. lehet hatékonyan megvalósítani.

A PROGRAM HÁTTERE

A szegénység mélyülésének, újratermelődésének és területi terjedésének mérséklése, továbbá a mélyszegénységben élők integrációjának előmozdítása érdekében 2010-ben támogatási program indult Magyarországon. A fenti célokat a program a helyi közösségi kapcsolatok fejlesztésével, egyes közszolgáltatásoknak – ilyenek a szociális és egészségügyi ellátások, a gyermekek helyzetét és kitörési esélyeit meghatározó más humán szolgáltatások – a helyi szükségletekhez igazításával, továbbá az érintett települési kör lakosságának mozgósításával kívánja elérni.

Az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával megvalósuló program két komponensből áll. Mindkét komponens a szociális, a közösségfejlesztési és a település-/ terület-/ vidékfejlesztési munka három pillérén nyugszik, amelyeket további humán szolgáltatások egészíthetnek ki. A támogatási program 2. komponensében a felsorolt humán szolgáltatások nyújtásában, koordinálásában tapasztalatokkal rendelkező szervezetek konzorciumai pályáztak a mélyszegénységben élők helyzetének javítását és integrációját célzó projektekkkel, míg a 1. komponensben dolgozó szervezetek ezen pályázók szakmai támogatását végzik a pályázati szakaszban, és a megvalósítás időszakában.

CÉLUNK

Legfőbb célunk a 2. komponens pályázóinak folyamatos, testreszabott szakmai és módszertani segítése.

Nem kevésbé fontos cél a megvalósítás során felhalmozódó tudás és tapasztalat megosztásának elősegítése, valamint e tapasztalatok átadása a fejlesztési programokat tervező, kiíró szervezetek számára.

A PROGRAM MÓDSZERTANI SAJÁTOSSÁGAI

A korábbi támogatási programokhoz képest a TÁMOP 5.1.3-as konstrukció több újszerű elemet tartalmaz:

NYITOTT TEVÉKENYSÉGI KÖR

A támogatási programok többsége pontosan előírja, hogy milyen tevékenységre, feladatra ad forrásokat. A TÁMOP 5.1.3 ezzel szemben csak kereteket ad meg: bármilyen szociális, egészségügyi, közösségi tevékenységet támogat, amely a megfogalmazott célokat szolgálja. A nyilvánvaló előnyök mellett a pályázók számára ez akár nehézséget jelenthet, ugyanakkor reményeink szerint lehetőséget ad kreatív, innovatív megoldások kipróbálására.

KÖZÖSSÉGI MEGOLDÁSOK

A projekt, címéből is következően, elsősorban olyan közösségi megoldásokat támogat, ahol az érintettek aktívan részt vesznek az életminőségüket jobbá tevő tevékenységekben. Ehhez általában megfelelő közösségfejlesztési előkészítés szükséges, amire a projekt viszonylagosan nagy időkerete lehetőséget biztosít. A közösségfejlesztési folyamat tud megágyazni a programok szerteágazó, sokszínű tevékenységeinek, amelyek így végül egy összehangolt, koherens program részét képezik.

AKCIÓTERÜLET

A program 2. komponenséből olyan fejlesztések támogathatók, amelyek a kiírásban szereplő település-listákból összeállított akció-területeken valósulnak meg. Ez egyrészt biztosítani kívánja, hogy a program a legrászorultabb településekre fókuszáljon, másrészt elősegíti, hogy a támogatott tevékenységek települések közötti együttműködésben valósuljanak meg.

PARTNERSÉG

A programra 2-5 szervezetről álló helyi konzorciumok pályázhatnak. A konzorcium mellett kötelező és ajánlott számos partnert (pl. az akcióterület intézményeit, kisebbségi önkormányzatait) is bevonni. A partnerségben megvalósított tevékenységek hatására remélhetőleg a térségen belüli intézményi együttműködés érezhetően javulni fog.

SZAKMAKÖZISÉG

A projekt időtartama alatt szociális munkásoknak, közösség-fejlesztőknek, valamint terület-/vidékfejlesztő szakembereknek kell együtt dolgozniuk. A támogatási forrás legnagyobb része éppen erre, az ő alkalmazásukra fordítható. Hisszük, hogy a korábbi – általában nem túl hatékony – fejlesztési gyakorlathoz képest az ágazatok közötti együttműködés jelentős előrelépést jelenthet, és hosszú távon is fenntarthatóbb eredményeket hozhat a leszakadó térségekben.

HÁRMAS CÉLCSOPORT

A projekt legfontosabb közvetlen célcsoportja a mélyszegénységben élők köre, ugyanakkor további két célcsoportot is felsorol a kiírás: az akcióterületen működő önkormányzatok, intézmények vezetői, munkatársai, valamint a kistérség fejlesztési intézményrendszerének szereplői. E hármassal elérhetőbbé válik hogy a hátrányos helyzetű csoportok problémái, szükségletei, érdekei és a lehetséges szakmai megoldások a kistérség döntéshozói

és aktív szereplői számára láthatóbbak legyenek, illetve rendszeressé és célirányosabbá váljon a problémákkal kapcsolatos szakmai párbeszéd a térség szereplői között.

KÉT KOMPONENS

Éppen az eddig felsorolt újszerű elemek miatt, különös tekintettel a program tartalmi nyitottságára, a program kiírói úgy határoztak, hogy a helyi szinten dolgozó pályázókat egy országos szintű konzorcium (az 1. komponens konzorciuma) segíti módszertanilag a program végrehajtásának teljes időtartama alatt. E konzorcium feladatai közé tartozik az is, hogy a program során összegyűlt tapasztalatokat összegezzék, és elérhetővé tegye a későbbi pályázatok, programok számára.

Bízunk abban, hogy a TÁMOP 5.1.3-as konstrukció az említett újszerű elemek bevezetésével nagyobb hatékonysággal és fenntarthatóbb eredményekkel járul hozzá a leszakadó térségekben élő mélyszegény lakosság életkörülményeinek javulásához, és emellett módszertani előkészítése, egyfajta kísérleti programja lehet további társadalmi fejlesztő tevékenységeknek.

TEVÉKENYSÉGEINK

Támogató programunk a folyamatos helyszíni kapcsolattartás és konzultációk mellett az alábbi tevékenységeket foglalja magába:

- ◆ Szakmai műhelyeket szervezünk negyedévente a földrajzilag egymáshoz közel megvalósuló projektek közötti tapasztalatcsere céljából. Félévente országos szintű, 2 napos tematikus műhelytalálkozókat is szervezünk az összes projekt részvételével, melyek a projektek által felvetett fontos szakmai kérdésekre épülnek.
- ◆ A projektek tapasztalatai alapján könnyen értelmezhető, praktikus módszertani útmutatókat készítünk. Tervezett témák:
  - közösségi tervezés, közösségfejlesztés, közösségi munka a mélyszegénységben élőkkel;
  - a szociális munka, a közösségfejlesztés és a vidékfejlesztés sikeres együttműködése a leghátrányosabb helyzetben lévők társadalmi befogadásáért;
  - a szociális szolgáltatások fenntartható bővítése a kirekesztettségben élők eredményes ellátása érdekében;
- ◆ A módszertani útmutatókon túl szakmai javaslatokat, kiadványokat is készítünk a szélesebb szakmai közönség számára, a projektek tanulságai és az elvégzett hatásvizsgálat eredményei alapján.
- ◆ Szupervíziós szolgáltatást biztosítunk minden helyi projekt számára, a szociális területen képzett és gyakorlott szupervízorokkal.
- ◆ A projekt során két hosszabb képzést tervezünk a közösségi alapú szociális szolgáltatások, valamint a pénzügyi tudatosság, gazdálkodás, adósságkezelés témájában. Továbbá három rövidebb, elsősorban a közösségfejlesztés legfontosabb kérdéseit körüljáró kurzust szervezünk. A képzések témái természetesen szorosan kötődnek a megvalósítandó kistérségi programokhoz, az ott feltárt szükségletekhez.
- ◆ Kutatás keretében vizsgáljuk az egyes kistérségi projektek hatásait
- ◆ Országos nyitó és záró konferenciát szervezünk a 2-es komponens minden nyertesének részvételével a projektek indításakor és lezárásakor.

A PROJEKTET MEGVALÓSÍTÓ KONZORCIUM TAGJAI

Az 1. komponens konzorciumában részt vevő 4 szervezet azt a szakmai sokszínűséget képviseli, ami a 2. komponens projektjeinek esetében is elvárás volt a közreműködő szakemberek összetételében. Az Autonómia Alapítvány a leghátrányosabb helyzetű térségek támogatásában, fejlesztésében, a Közösség-fejlesztők Egyesülete közösség-fejlesztésben, a VÁTI vidék-fejlesztésben, a 3SZ pedig szociális területen rendelkezik szakmai tapasztalatokkal és referenciával.

AUTONÓMIA ALAPÍTVÁNY

Az Autonómia Alapítvány 1990-ben a civil társadalom fejlődésének elősegítésére alakult magán-alapítvány. Elsősorban olyan civil kezdeményezéseket támogat, amelyek során az emberek mozgósítják a rendelkezésükre álló helyi erőforrásokat is céljaik elérése érdekében. Lényegesnek tartjuk, hogy a hátrányos helyzetű emberek körében végzett fejlesztő-adományozó programjainkban roma és nem roma civil szervezetek legyenek a partnereink, azért, hogy a romák és szegények életkörülményeinek javítására szolgáló központi és uniós források célba érjenek, megfelelően hasznosuljanak.

KÖZÖSSÉGFEJLESZTŐK EGYESÜLETE

A Közösségfejlesztők Egyesülete (KÖFE) 1989 óta dolgozik Magyarországon a társadalmi integráció kiszélesítésén, a helyi demokrácia fejlesztésén, az öntevékeny és szolidáris helyi közösségek megteremtésén. A KÖFE a civil társadalom erősítése érdekében tevékenykedik, célja, hogy bátorítsa és képessé tegye a polgárokat saját életüket érintő helyi ügyekben való cselekvésre.

VÁTI MAGYAR REGIONÁLIS FEJLESZTÉSI ÉS URBANISZTIKAI NONPROFIT KFT.

Az 1950-ben alapított VÁTI a kilencvenes évek végétől közhasznú szervezetként működik. A cég profiljában újszerű közreműködő szervezeti feladatok mellett a társaság fő tevékenysége a regionális tervezés, területfejlesztés és területrendezés és az ehhez tartozó különféle szakmai, szakértői szolgáltatások.

SZOCIÁLIS SZAKMAI SZÖVETSÉG

A Szociális Szakmai Szövetség 1995-ben alakult ernyőszervezet, fő célkitűzései a szociális szakemberek és a szociális civil szervezetek érdekeinek képviselete, a döntéshozás – szociális és civil területet érintő – lépéseinek civil kontrollja, illetve különböző szociális célú/témájú szakmai programok megvalósítása.

Elérhetőségeink:

Telefon: +36 1 237 60 20

E-mail: info@melyszegenyseg.hu

Honlap: www.melyszegenyseg.hu

Nemzeti Fejlesztési Ügynökség
www.ujszachenyiterv.gov.hu
06 40 638 638

MAGYARORSZÁG MEGÚJUL

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.